

ZAPOZNELO JUNAŠTVO

Mislim, da ni bilo prav tako načenjati vprašanje okrog »usode« novel Vladimira Kralja *Mož, ki je strigel z ušesi*, kakor ga načenja v svoji kritiki teh novel Bojan Štih (glej št. 3 *Naše sodobnosti*). Da bi bili moji odgovori bralcem razumljivejši, naj mi bo dovoljeno, da citiram Štihove trditve, ki niso resnične ali niso dovolj jasne.

I. »Kljub tišini, v kateri so se pojavile Kraljeve novele, pa ne kaže zamolčati usode te knjige, ki ob svojem nastanku ni našla prijaznih rok. Novele so bile namreč pripravljene za natis že leta 1949. Od tedaj je preteklo že dvanajst let, a prvotni avtorjev rokopis, izgubljen v založniških in drugih predalih, ni prišel več na svetlo. Res je sicer, da se je rokopis pojavil v času, ko so razne črne slutnje kalile jasen in pravičen pogled na preživele kacetovce iz nemških taborišč. Vendar pa to ne bi smel biti razlog za nemilo in nejasno usodo avtorjevega rokopisa ...« (Str. 274.)

Ker je Vladimir Kralj ponudil novele samo založbi Slovenski knjižni zavod, se — po Štihu — pravi, da je bil rokopis izgubljen v predalih te založbe in v drugih predalih. Kar zadeva predale Slovenskega knjižnega zavoda, moram kot takratni odgovorni uslužbenec te založbe povedati, da se v predalih Slovenskega knjižnega zavoda Kraljeve novele niso izgubile. Te novele tudi niso našle v Slovenskem knjižnem zavodu neprijazne, ampak prijazno usodo, saj so bile uvrščene v program te založbe. Slovenski knjižni zavod tudi ni imel nobenih črnih slutenj, ki bi kalile jasen in pravičen pogled na preživele kacetovce iz nemških taborišč. Če hoče biti Štih pravičen, bo moral najbrž biti okrog teh reči nekoliko konkretnější.

II. »Po slogu pripovedovanja in opisovanja, po svoji idejni in moralni opredeljenosti in zavzetosti se ta zbirka loči od konvencionalnega sloga in idejne usmerjenosti tako imenovane vojne literature, kakršno je poznalo naše leposlovje dobro desetletje po letu 1945. Že zaradi tega je umljivo, da je tega ali onega založnika obilil pot, ko je prebiral rokopis teh novel, saj se je to zgodilo v času, ko se je naša literatura šibila pod težo popolnih pozitivnih junakov, izposojenih ali vsaj urezanih po uradnem socialistično realističnem kroju ...« (Str. 275.)

Verjemite mi, dragi bralci, da se pri prebiranju Kraljevih novel nisem nič potil in, kakor se spominjam, se tudi ostali moji sodelavci v založbi ob tem prebiranju niso potili. Glede krivice, o kateri v zanosni skrbi kritik govori, in glede socialističnega realizma, na katerega se huduje, pa je zelo velika škoda, da Štih ni takrat dvignil svojega glasu v obrambo pravic glede novel in v obsodbo socialističnega realizma. Štih mogoče niti ne slutí, kako veliko in pomembno dejanje bi storil. Zdaj pa se mi zdi, da prihaja na bojišče sicer z raketnim orožjem, toda že — po bitki.

Ferdo Godina